

De Jeugdpeiling is een instrument met als doel op systematische wijze ontwikkelingen en trends in riskante gewoonten van jongeren in kaart te brengen. Hierbij is de aandacht gericht op gedrag met betrekking tot risicofactoren die een meer dan gemiddelde kans geven op verlies van maatschappelijke binding en op het ontstaan van problemen op één of meer leefgebieden van jongeren; in de thuissituatie, op school, in de vrije tijd en in de omgang met leeftijdgenoten. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar riskante gewoonten met betrekking tot gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

De Jeugdpeiling is eerder uitgevoerd in 1996 en 1998. De Jeugdpeiling bestaat uit een schriftelijke enquête voor jongeren met vragen over school en gezin, vriendengroep, gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

Aan de Jeugdpeiling 2002 hebben ruim 2.600 jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 17 jaar deelgenomen. De resultaten van deze peiling worden gepresenteerd in de volgende fact sheets:

- 1 Jongeren in de stad
- 2 **Achtergrond en thuissituatie**
- 3 Leefstijl
- 4 Jongeren en school
- 5 Criminaliteit
- 6 Sport en vrijetijdsbesteding
- 7 Ouders en vrienden
- 8 Cumulatie van problematiek
- 9 Conclusies en aanbevelingen

Achtergrond en thuissituatie

In deze fact sheet gaan we nader in op de thuissituatie van jongeren. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de gezinssituatie waarbinnen jongeren opgroeien en de werksituatie en het opleidingsniveau van de ouders. Ook gaan we in op de vraag in hoeverre de werksituatie van de ouders van invloed is op het gezinsleven van jongeren en het leefklimaat waarbinnen zij opgroeien.

Allereerst besteden we aandacht aan de etnische achtergrond van de jongeren. Tabel 1 geeft een overzicht van deze achtergrond onderverdeeld naar de stadsdelen.

Tabel 1 Jongeren uitgesplitst naar etnische achtergrond

	Nederland	Suriname	Turkije	Marokko	Nederl. Antillen	Ander land
Centrum	84%	1%	1%	0%	1%	13%
Korreweg-Oosterpark	67%	6%	2%	2%	4%	19%
Noordwest	69%	6%	2%	1%	5%	16%
Noorddijk:	85%	2%	1%	0%	2%	11%
Lewenborg	85%	1%	1%	0%	3%	10%
Beijum	76%	3%	1%	0%	4%	16%
Zuid	79%	3%	0%	1%	2%	15%
Hoogkerk	89%	2%	0%	0%	1%	8%
Totaal	79%	3%	1%	1%	3%	14%

Uit de stadsdelen Noorddijk en Hoogkerk komen de meeste jongeren met een Nederlandse achtergrond. Ongeveer één derde van de jongeren uit het stadsdeel Korreweg / Oosterpark heeft een niet Nederlandse achtergrond. Zes procent van deze groep jongeren (of hun ouders) is afkomstig uit Suriname, vier procent van de Nederlandse Antillen of Aruba en maar liefst 19 procent uit 'een ander land'.

Gezinssituatie – één op de vijf jongeren groeit op in een één-oudergezin

Eén van de meest bepalende factoren binnen de thuissituatie van jongeren is de samenstelling van het gezin waarin ze opgroeien. Met name het gegeven of (beide)ouders inwonend zijn speelt een belangrijke rol. In de figuur 1 wordt aangegeven uit welk type gezin (huishouden) de aan dit onderzoek meewerkende jongeren afkomstig zijn.

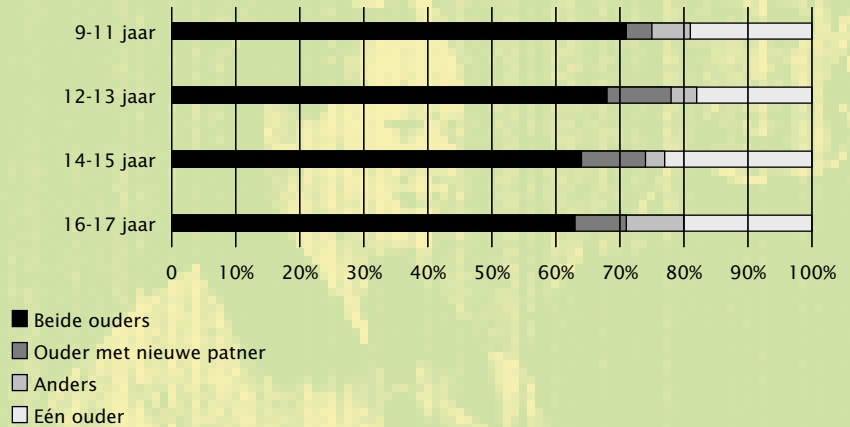
De gezinssamenstelling van jongeren uit de leeftijdsklasse 9-11 jaar verschilt niet noemenswaardig van die van de oudere groepen. Alleen het aandeel volledige gezinnen neemt wat af als de jongeren wat ouder zijn. Oudere jongeren komen iets minder vaak uit een volledig gezin.

In tabel 2 worden de verschillen in gezinssamenstelling tussen stadsdelen getoond.

In het stadsdeel Korreweg-Oosterpark komt bijna de helft van alle respondenten uit een onvolledig gezin. In Hoogkerk is dit bij één op de vijf jongeren het geval. Respondenten uit de oudere groep (12-17) komen vaker uit onvolledige gezinnen dan die uit de jongere groep. Vooral in de stadsdelen Zuid en Centrum is deze tendens goed zichtbaar.

Er bestaat een sterke relatie tussen gezinssamenstelling en etniciteit. Van de jongeren met een Nederlandse achtergrond in de leeftijdscategorie 9-11 jaar woont 83 procent bij beide ouders, bij de jongeren tussen 12 en 17 jaar ligt dit percentage op 73. Voor jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond liggen deze percentages op respectievelijk 54 en 48. Het aandeel éénoudergezinnen bij respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond ligt ongeveer twee maal zo hoog als bij Nederlandse gezinnen. Eén op de zes van de jongeren met een Nederlandse achtergrond woont in een eenoudergezin. Bij jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond is dat één op de drie.

Figuur 1 Respondenten naar gezinssituatie

Tabel 2 Percentage jongeren afkomstig uit volledige gezinnen naar stadsdeel en leeftijd

	9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr
Centrum	83%	76%	74%	59%
Korreweg-Oosterpark	53%	53%	52%	46%
Noordwest	73%	59%	58%	59%
Noorddijk:	77%	77%	74%	73%
<i>Beijum</i>	69%	74%	61%	63%
<i>Lewenborg</i>	66%	77%	67%	58%
Zuid	85%	71%	68%	62%
Hoogkerk	86%	79%	80%	79%
Totaal	77%	70%	68%	63%

Tabel 3 Percentage jongeren (12-17 jaar) afkomstig uit volledige gezinnen per stadsdeel en etnische achtergrond

	Nederlands	Niet-Nederlands
Centrum	73%	50%
Korreweg-Oosterpark	56%	37%
Noordwest	66%	41%
Noorddijk:	79%	52%
<i>Beijum</i>	69%	50%
<i>Lewenborg</i>	78%	39%
Zuid	71%	54%
Hoogkerk	82%	63%
Totaal	73%	48%

In zijn algemeenheid zien we dat als een stadsdeel veel onvolledige gezinnen telt, dit zowel opgaat voor Nederlandse als niet-Nederlandse gezinnen.

Van de respondenten heeft bijna 80 procent een Nederlandse achtergrond. Van oudsher telt Groningen een substantieel aandeel Surinamers en Antillianen onder haar inwoners. Ook Molukkers en Aziaten komen redelijk veel voor in de stad. Het minst in het oog springend (maar relatief wel groot in aantal) is de groep stadjsers die we kenschetsen als 'Overig Westers'. In tabel 4 wordt een onderscheid gemaakt in etnische achtergrond van de bij dit onderzoek betrokken respondenten. Dit gegeven wordt vergeleken met de etnische achtergrond van alle in de gemeente wonende jongeren.

Van de jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond is ruim driekwart in Nederland geboren. Deze jongeren behoren grotendeels tot de tweede generatie allochtonen. Het gaat hierbij vooral om Surinaamse en Molukse jongeren. Afrikaanse jongeren zijn vaak wel buiten Nederland geboren. Deze jongeren behoren tot de eerste generatie allochtonen. Er wonen relatief veel jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond in het stadsdeel Korreweg / Oosterpark en in Noord West.

In de tabel vinden we wat verschillen tussen de percentages respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond en de percentages binnen de bevolking van de stad Groningen. Of dit inhoudt dat bepaalde bevolkingsgroepen meer geneigd zijn dan andere om aan dit onderzoek mee te werken.

Opleidingsniveau ouders - moeders evengoed opgeleid als vaders

Jongeren in de leeftijdscategorie 12-17 jaar is gevraagd naar het opleidingsniveau van hun ouders. Een overzicht van de hoogste opleiding die de ouders hebben afgemaakt is te vinden in tabel 5.

Er is geen groot verschil in opleidingsniveau van beide ouders van de onderzochte jongeren. Weliswaar zijn er nog iets meer vaders met een hoge opleiding, 37 procent tegenover 31 procent, maar er zijn ook iets meer vaders met een laag opleidingsniveau (basisschool/ LBO). Al met al is het gemiddelde opleidingsniveau behoorlijk hoog. Ruim een derde heeft een HBO of Universitaire studie voltooid.

Werksituatie ouders

Aan de jongeren is gevraagd naar de werksituatie van beide ouders. Daarbij ging het om de vraag of de ouders werken, en in welke mate. Een overzicht van de werksituatie van beide ouders wordt weergegeven in tabel 6.

Anno 2002 werken er nog steeds beduidend meer mannen dan vrouwen. Vrouwen werken vaker in een deeltijdfunctie. Van de huishoudens is in 14 procent van de gevallen beide ouders werkloos, hierbij is gecorrigeerd voor éénoudergezinnen.

Het aandeel ouders dat beide fulltime werkt is de afgelopen jaren flink afgenomen. Er zijn meer vaders parttime gaan werken. Van de ouders werkt 9 procent allebei in deeltijd. Zowel op individueel als op gezinsniveau zien we een verschuiving van volledige banen naar deeltijdwerk. We vinden vrijwel geen verschillen in de werksituatie van ouders als we kijken naar de verschillende leeftijdsgroepen van de respondenten.

Naar etnische achtergrond bestaan er duidelijke verschillen als het gaat om werksituatie. Ouders van jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond werken vaker beide fulltime dan ouders van jongeren met een Nederlandse achtergrond (respectievelijk 22 en 13 procent). Bij ouders van jongeren met een Nederlandse achtergrond is de combinatie van één fulltime werkende ouder en één parttime een veel voorkomende. Voor de totale groep jongeren geldt dat in 14 procent van de gevallen géén van beide ouders werkt. Van ouders van jongeren

Tabel 4 Respondenten naar etnische achtergrond vergeleken met alle jongeren in de stad.

	9-11 jaar Respondenten	9-11 jaar Alle jongeren	12-17 jaar Respondenten	12-17 jaar Alle jongeren
Nederlands	80%	75%	79%	74%
Surinaams	4%	3%	3%	4%
Turks	1%	2%	1%	1%
Antil/Arubaans	3%	3%	3%	3%
Anders	12%	17%	14%	18%

Tabel 5 Opleidingsniveau ouders

	Opl. vader	Opl. moeder
Laag	13%	10%
Midden	33%	42%
Hoog	37%	31%
Onbekend	17%	17%

Tabel 6 Werksituatie ouders

	9-11 jaar	12-17 jaar	Totaal
Beide ouders werken	62%	60%	61%
Alleen vader werkt	21%	22%	22%
Alleen moeder werkt	4%	4%	4%
Geen van beide werken	13%	14%	14%

met een Nederlandse achtergrond heeft tien procent van beide ouders geen werk. Bij jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond heeft in 24 procent van de gevallen beide ouders geen werk.

Financiële situatie

De beschikbaarheid van financiële middelen is van groot belang voor huishoudens waarin de respondenten opgroeien. Aan jongeren is gevraagd of ze hun thuissituatie als (meer of minder) arm dan wel rijk inschatten.

Van de jongeren met een Nederlandse achtergrond omschrijft ruim 60 procent de financiële situatie thuis als 'rijk' (of 'eerder rijk dan arm'). Bij jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond is dat ruim 40 procent. Jongeren met een Nederlandse achtergrond hebben wel een duidelijker beeld van de financiële situatie. Eén op de vier jongeren uit deze groep geeft aan geen idee te hebben 'of ze thuis rijk of arm zijn'. Voor jongeren met een allochtone achtergrond geldt dit voor 38 procent.

Aannemelijk is dat huishoudens die financieel wat meer armslag hebben, het zich eerder kunnen veroorloven een duurder huis in een betere wijk te huren of te kopen. In de tabel 8 is te zien of de subjectieve mening van jongeren omtrent de financiële situatie thuis overeenstemt met deze aanname.

In de tweede kolom van tabel 8 staat het percentage jongeren aangegeven dat inschat dat de financiële situatie binnen het gezin relatief ongunstig is. De categorieën 'Arm' en 'Eerder arm dan rijk' zijn samengevoegd tot één categorie. Hetzelfde geldt voor Rijk en Eerder rijk dan arm. Het 'armste' stadsdeel binnen de gemeente lijkt de Korreweg/Oosterpark. Het stadsdeel Centrum is volgens de respondenten het meest welvarend. In Zuid komen volgens de daar wonende respondenten zowel relatief veel arme als rijke ouders voor. Het rijke gedeelte woont voornamelijk in Nieuw-zuid particulier. Het minder vermogende deel in Nieuw-zuid corporatief.

Tabel 7 Door jongeren ingeschatte financiële situatie thuis naar etniciteit

	Nederlandse achtergrond	niet-Nederlandse achtergrond	Totaal
Arm	1%	4%	2%
Eerder arm dan rijk	11%	17%	13%
Eerder rijk dan arm	48%	32%	45%
Rijk	13%	9%	12%
Geen idee	26%	38%	28%

Tabel 8 Door jongeren ingeschatte financiële situatie thuis

	Arm	Rijk	Weet niet
Centrum	13%	68%	20%
Korreweg-Oosterpark	24%	36%	39%
Noordwest	17%	51%	33%
Noorddijk:	11%	60%	29%
<i>Beijum</i>	16%	55%	29%
<i>Lewenborg</i>	17%	53%	30%
Zuid	14%	64%	22%
Hoogkerk	8%	61%	32%
Totaal	14%	58%	29%

Opvang thuis

Aan jongeren in de leeftijdscategorie 12-17 jaar is gevraagd of er thuis opvang is als ze uit school komen. In de tabel 9 is aangegeven waar jongeren na schooltijd naar toe gaan.

Bijna één op de acht van de jongeren is alleen thuis na schooltijd. Een op de 10 jongeren gaat na schooltijd regelmatig naar een vriend of vriendin. Net als voorgaande jaren is het verblijf bij familieleden na schooltijd niet erg populair. Vervolgens is gekeken of de leeftijd van jongeren invloed heeft op de tijdsbesteding na schooltijd. Hoe ouder de jongere des te vaker hij/zij een leeg huis na schooltijd aantreft. Oudere jongeren gaan ook vaker 'ergens anders heen'. Bij vrienden op bezoek gaan lijkt niet aan een bepaalde leeftijdscategorie gebonden.

Tabel 9 Respondenten naar opvang na schooltijd (12-17)

	opvang	totaal	9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr
Naar huis, daar is iemand	74%	82%	77%	73%	64%	
Naar huis, daar ben ik alleen	12%	4%	11%	14%	19%	
Naar vriend(in)	10%	10%	10%	10%	10%	
Naar familie	1%	2%	1%		1%	
Ergens anders	3%	2%	1%	3%	7%	

Andere kenmerken van de thuissituatie

Naast het al dan niet aanwezig zijn van ouders na schooltijd speelt 'het er zijn voor' ook een belangrijke rol in de ontwikkeling van jongeren. In het laatste deel van deze fact sheet gaan we in op de kwaliteit van de thuissituatie van jongeren. Aan bod komen onder meer opvoedingsstijl en de vraag of er thuis iemand is waartoe jongeren zich bij problemen kunnen wenden.

Allereerst is jongeren gevraagd of ouders opmerkingen maken met betrekking tot 'onwenselijk gedrag' als lang tv kijken, laat thuiskomen of ruzie maken met andere jongeren. De items die dit gedrag meten zijn samengevat onder de noemer 'directiviteit' die de aard van de opvoedingsstijl aangeeft. Deze scores op directiviteit staan vermeld in tabel 10, waarbij ze in verband zijn gebracht met de werksituatie van de ouders, de etnische achtergrond en de gezinssituatie van de respondenten.

Een hoge score op directiviteit in opvoedingsstijl correspondeert met relatief vaak en consequent aanspreken van jongeren door ouders als ze onwenselijk gedrag vertonen. Jongeren met een niet werkende vader (moeder wel) of bij wie beide ouders parttime werken worden relatief het vaakst gecorrigeerd. Achtergrondkenmerken als etnische achtergrond en gezinstype (volledig - onvolledig) blijken van weinig invloed op de directiviteit.

Tabel 10 Directiviteit in opvoedingsstijl ouders (12 - 17)

Directiviteit ouders	Hoog	Midden	Laag
Beide ouders fulltime	8%	54%	38%
Een fulltime, een parttime	9%	54%	37%
Beide parttime	24%	47%	29%
Vader werkt, moeder niet	15%	52%	33%
Moeder werkt, vader niet	23%	33%	44%
Beide werken niet	17%	51%	32%
Nederlandse achtergrond	11%	51%	37%
Niet-Nederlandse acht.	14%	53%	33%
Volledig gezin	13%	53%	35%
Onvolledig gezin	10%	50%	39%
Totaal	13%	52%	35%

Met behulp van items als 'Kun je met één van je ouders praten als je ergens mee zit?' en 'Is er iemand waar je naar toe kunt gaan als je thuis problemen hebt' is een schaal 'Sociale steun' ontwikkeld. De mate waarin jongeren in goede en mindere tijden op deze steun kunnen bouwen is aangegeven in tabel 11.

Jongeren ervaren minder 'sociale steun' als ze ouder worden. Desondanks kan bijna driekwart van de jongeren voor hun problemen altijd bij tenminste één van de ouders terecht. Van de ouders geeft 4 procent niet thuis als een beroep op hen wordt gedaan. Bij het stijgen van de (puber)leeftijd lijken ouders en andere relevante volwassenen minder benaderbaar voor jongeren. Omgekeerd geldt dat deze jongeren zich meer en meer gaan wenden tot leeftijdsgenoten en dus ook minder vaak een beroep doen op hun ouders.

Verder blijkt dat sociale steun samenhangt met het inkomensniveau. Jongeren van 'rijke ouders' ondervinden meer steun dan hun leeftijdsgenootjes wier ouders een smallere beurs hebben.

Tabel 11 Niveau van Sociale steun zoals ervaren door jongeren

	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr	Totaal
Hoog	65%	60%	54%	59%
Midden	25%	27%	26%	26%
Laag	10%	13%	20%	15%

Colofon

De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd in opdracht van de dienst OCSW van de gemeente Groningen en maakt deel uit van het integraal jeugdbeleid. De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd door Bureau Onderzoek van de gemeente Groningen.

Contactadres
Dienst OCSW, gemeente Groningen
Postbus 268
9700 AG Groningen
Telefoon (050) 3676296
e-mail: g.de.jong@ocsw.groningen.nl

Tekst
Ard Jan Leeferink
Klaas Kloosterman

Ontwerp
Extra Bold, Groningen

Druk
Stadsdrukkerij Groningen

© maart 2004